

3/ Callaway Christopher A. Civic Duties, Civic Virtues, and the Barriers to Effective Citizenship. ABA. URL: [https://www.americanbar.org/groups/crsj/publications/human\\_rights\\_magazine\\_home/we-the-people/civic-duties-civil-virtues/](https://www.americanbar.org/groups/crsj/publications/human_rights_magazine_home/we-the-people/civic-duties-civil-virtues/) (дата звернення: 18.09.2020).

4. Sievers Bruce. What Is Civil Society? Grantmakers in the Arts. URL: <https://www.giarts.org/article/what-civil-society> (дата звернення: 21.09.2020).

5. Карташов А. В., Радченко О. В. Громадянське суспільство і політика. Політична Абетка. Київ: Міжнародний республіканський інститут, 2016. 48 с.

6. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2013. 536 с.

7. Habermas J. Between facts and norms : contributions to a discourse theory of law and democracy [Faktizitat und Geltung. English]. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 1996. 631 pp.

8. Who and what is 'civil society'? 2020 World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2018/04/what-is-civil-society/>(дата звернення: 20.09.2020).

9. Daimond L. Toward Democratic Consolidation. *Journal of Democracy*. 1995. Vol. 5. № 3. P. 4–17.

## **ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ**

**Мельник О. М.**

*кандидат юридичних наук, доцент,*

*доцент кафедри суспільно-правових дисциплін.*

*Міжнародний економіко-гуманітарний університет*

*імені академіка Степана Дем'янчука*

*м. Рівне, Україна*

**Михальчук Д. П.**

*студентка 1 курсу юридичного факультету*

*Міжнародного економіко-гуманітарного університету*

*імені академіка Степана Дем'янчука*

*м. Рівне, Україна*

Сутність держави розкривається в змісті її функцій. Здійснення функцій – це складний і багатогранний процес впливу держави, в особі її органів та їх посадових осіб на певне коло суспільних відносин.

Численність і особливості існуючих суспільних відносин обумовлюються існуванням досить широкого кола відповідних функцій держави.

Функція держави (функція – від лат. *functio* – виконання, звершення) – основні напрями або види діяльності держави, які розкривають її соціальну сутність і призначення в суспільстві. Функції держави поділяють за суб'єктами, способами і засобами діяльності держави. Зокрема, за об'єктами (сферами) діяльності функції держави поділяються на внутрішні і зовнішні: політичні, економічні, соціальні, культурні, екологічні тощо [1, с. 62].

У своїх роботах Р. Шай взагалі таку категорію, як «функція», визначає як сукупність усіх як очікуваних, так і виявлених наслідків, процесів, явищ, їхню роль у суспільній системі [2, с. 1]. Визначення функцій держави наводили також Р.В. Шагієва та О.О. Федорченко.

Сьогодні немає єдиного визначення функцій держави, вчені по-різному визначають структуру та їхню кількість, досліджують систему та значення на сучасному етапі розвитку державності.

Питання щодо функції держави – одне з найбільш дискусійних у теорії держави і права. Вивчення функцій дає можливість визначити характер діяльності держави, її пріоритети на певному етапі розвитку, а також оцінити рівень її організованості й ефективності [3, ст. 133]. Досить актуальним це питання постає сьогодні, коли українське суспільство перебуває в стані реформування усіх сфер життя, в тому числі й державно-правової.

Функції держави на різних етапах розвитку державності досліджували: Платон, Аристотель, Цицерон, К. Маркс та ін. За радянських часів суттєвий внесок у становлення вчення про функції держави внесли праці: В. В. Лазарева, М. В. Черноголовкіна та ін. У 90-х рр. ХХ ст. проблемам функцій держави у своїх працях значне місце відводили: С. О. Комаров, М. М. Марченко. Серед сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників цієї проблематики можна відзначити таких учених, як В. Д. Бабкін, О. Д. Василик, А. М. Колодій, О. Ф. Скакун та ін. Аналіз цих робіт дає підставу стверджувати, що питання функцій держави і сьогодні залишається дискусійним.

Сучасна держава виконує цілу низку різних за змістом, обсягом функцій, що сприяє виникненню в юридичній науці класифікацій функцій держави за різними критеріями. Першою ознакою є соціальне значення (основні, неосновні). Основні – це ті без яких держава не існує, неосновні – ті функції які самі собою не розкривають сутності країни [4, ст. 87]. Ця класифікація є спірною, оскільки вона є необґрунтованою. Наприклад, М. В. Черноголовкін вважає, що до основних функцій відносять такі, що охоплюють низку окремих

однорідних напрямів діяльності держави, а до неосновних – такі, що охоплюють більш вузькі напрями діяльності [5, с. 131].

Наступна класифікація функцій держави ґрунтується за тривалістю дії (тимчасові, постійні). Постійні, що здійснюються протягом усього часу держави, і тимчасові, що діють протягом певного періоду [4, ст. 89].

Класифікують за сферами діяльності держави (внутрішні, зовнішні). Внутрішні – забезпечують внутрішню політику держави, зовнішні – забезпечують діяльність поза її межами [4, ст. 88]. О. Ф. Скакун вважає, що до внутрішніх функцій потрібно віднести політичну, економічну, соціальну, екологічну, культурну, інформаційну, правоохоронну та правозахисну; до зовнішніх – функцію співробітництва та інтеграції із сучасними державами в різних державно-правових сферах суспільного життя, функцію оборони держави, забезпечення миру та підтримку світового правопорядку [3, с. 134]. В. В. Лазарев до внутрішніх функцій відносить охорону правопорядку і права власності, інших прав і свобод громадян; економічну, соціальну та екологічну функції; до зовнішніх – підтримку мирного співіснування; забезпечення ділового партнерства й співробітництва; захист державного суверенітету [6, с. 90].

Оскільки в юридичній літературі розбігаються думки щодо функцій, вчені пропонують ідею про існування лише однієї – генеральної функції, зміст якої полягає в забезпеченні нормального функціонування громадянського суспільства. Тобто функція на покращення життя людей, забезпечення здоров'я людини та нормального середовища її проживання; свободу, доступ до культурних цінностей, освіти [7, с. 108]. На мою думку, генеральна функція відіграє важливу роль у визначенні засобів, форм і методів управлінської діяльності держав, а також «увібрала» в собі всі критерії функцій держави.

Істотного значення в Україні останнім часом набуває правозахисна функція. Вона являє собою діяльність держави, спрямовану на захист прав і свобод людини і громадянина, утвердження законності і правопорядку в усіх сферах суспільного і політичного життя [8, с. 34].

Отже, виходячи з наведеного, можна зробити висновок, що чіткої системи поділу функцій не існує, вона змінюється залежно від часу та територій, у різні історичні періоди. Зникають одні, виникають інші. Пріоритетного значення набувають ті або інші завдання, цілі держави, і різні її функції. Звичайно ця тема ще не вичерпала себе і потребує подальших тлумачень.

### Література:

1. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ;

за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

2. Шай Р. Я. Окремі аспекти дослідження генезису правоохоронної функції держави. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки.* 2015. № 824. С. 357–362.

3. Скаун О.Ф. Теорія держави і права : підручник. 2-ге вид., доповнене і перероблене. Київ: Правова єдність, 2010. 520 с.

4. Теорія держави і права: Навч. посіб. / А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков та ін.; За заг. ред. С. Л. Лисенкова, В.В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 368 с.

5. Черноголовкин Н. В. Теория функций социалистического государства / Н. В. Черноголовкин. Москва: Юридическая литература, 1970. 216 с.

6. Лазарев В.В. Теория государства и права. Актуальные проблемы. Москва: Акад. МВД РФ, 1992. 153с.

7. Джураєва О. О. Генеральна функція держави *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць.* 2004. Вип. 22. 1072 с.

8. Аракелян М.Р. Новое содержание правозащитной функции современного Украинского государства. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць.* 2012. Вип. 67. 768 с. С. 32-39.

## **СОЦІАЛЬНЕ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ**

**Мельник О. М.**

*кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри суспільно-правових дисциплін  
Міжнародного економіко-гуманітарного університету  
імені академіка Степана Дем'янчука  
м. Рівне, Україна*

**Чеховська Г. М.**

*студентка I курсу юридичного факультету  
Міжнародного економіко-гуманітарного університету  
імені академіка Степана Дем'янчука  
м. Рівне, Україна*

Право, як й інші соціальні засоби здійснює свої функції не ізольовано, а в єдиному комплексі і тісній взаємодії з іншими соціальними регуляторами. Системна цілісність усіх видів соціальних норм у своїй сукупності забезпечує нормальну життєдіяльність